

Рецензија

Иван М. Бецић, Дејан Д. Антић
Нишки новчани заводи и банкарство (1885–1947)

Друштвене и привредне теме представљају опус историографије који је у Србији током последњих пар деценија прилично нарастао. Међутим, не може се рећи да је број публикованих радова на задовољавајућем нивоу, посебно оних квалитетних. То не значи да их има недовољно или да су скромног квалитета, већ да се вековни недостатак може надокнадити само уз неколико пута увећан број објављених. Поготово су ретке монографије, којих заиста има недовољно, а разлози томе су вишеструки. Са једне стране, многи млади истраживачи желели би да се баве „великим“ и „битним“ темама, не слутећи да је добар део приче већ испричан (с обзиром на доступност података), а са друге стране, бављење економском историјом залази у проучавање сложених проблема, са којима многи не желе да се ухвате у коштац.

Одвојити финансије од политике, друштвене реалности, привреде је немогуће. Зато монографија „Нишки новчани заводи и банкарство (1885–1947)“ колега Ивана Бецића и Дејана Антића представља пример једног свеобухватног приступа овом проблему и утолико више исказује њену вредност. Методологијом правих историчара аутори су пришли теми свог истраживања првенствено кроз архивску грађу, али то не значи да објављени извори, периодика и литература нису сагледани у мери која је неопходна за један овакав рад. Штавише, ради се о ауторима чија библиографија показује изузетне резултате у области економске историје и ова монографија је само један од исхода њиховог бављења овом материјом.

Осим грађе из Архива Југославије, аутори су користили веома исцрпну литературу различитог порекла, третирајући готово све наслове који би могли чинити извор или мишљење о предмету њиховог интересовања. Добар део ове литературе није познат многим истраживачима, те обиман научни апарат представља својеврстан водич будућим истраживачима вољним да се баве овом граном историје. Ваљало би истаћи изузетну коректност у навођењу цитиране литературе у веома обилном критичком апарату.

Иако наслов монографије сугерише да се ради о пољу економије, поменуте колеге ниједног тренутка нису одступиле од приступа историчара, тако да су презентовани резултати истраживања првенствено корисни за сагледавање друштвених токова, а не само пословање финансијских институција. Неминовно је неопходно праћење економских токова, стања у најважнијој грани привреде Србије и Југославије – пољопривреди, али се свим тим подацима уткаје „душа“ тек онда када се види на који начин и у којој мери су се они одразили на друштво у периоду које ово истраживање обухвата.

Кризе у банкарству током двадесетих година, банкарска и пољопривредна криза током тридесетих година у огромној мери одредили су не само политичка превирања већ су се одразиле и на живот сваког грађанина, на могућности да проведе живот какав је замислио. Збивања су готово „преко ноћи“ мењала судбине људи и оваква истраживања омогућавају да се схвате како економски токови, тако и људски фактор који је у томе имао свог удела.

Цела монографија написана је веома прегледно, јасно, неоптерећујући читаоца стручним терминима, додатно олакшавајући праћење текста табелама, графиконима и фотографијама. Ова монографија део је опсежног истраживања, настала коришћењем необјављене и објављене архивске грађе и литературе која је далеко прерасла историографску. На неки начин представља природни наставак монографије „Врањске банке у Краљевини Југославији 1918–1941“, објављене 2021. године.

Са надом да ће аутори наставити започета истраживања о историји банкарства у битним центрима Србије, имам задовољство да предложим монографију „Нишки новчани заводи и банкарство (1885–1947)“ аутора Иван Бецића и Дејана Антића за објављивање.

У Београду,
18. 01. 2023. године

др Слободан Селинић, научни саветник
Институт за новију историју Србије, Београд

